

I De totstandkoming van de natuurschoonwet

1 Inleiding

Nadat de Boschraad zich in 1925 had gewend tot de toenmalige Minister van Binnenlandse Zaken en Landbouw en de Minister van Financiën om uiting te geven aan zijn verontrusting over het verloren gaan van natuur- en landschapsschoon, deden de Koninklijke Nederlandse Toeristenbond ANWB en De Vereniging tot Behoud van Natuurmonumenten in Nederland zulks in 1926. Ook op de zogenaamde "Noodklok" conferentie van de ANWB en de Vereniging tot Behoud van Natuurmonumenten werd nog eens de aandacht van overheid en publiek voor de situatie der landgoederen gevraagd, terwijl de dringendheid van het vraagstuk eveneens de Koninklijke Nederlandse Bosbouw Vereniging en de Vereniging Het Grondbezit tot actie heeft bewogen.

Er werd op gewezen, dat de oorzaak van het verloren gaan van natuurschoon was gelegen in de onevenredig zware fiscale druk op landgoederen, waardoor veel eigenaren niet meer in staat waren hun bezittingen te onderhouden. In de jaren die voorafgingen aan de totstandkoming van de NSW 1928 was gebleken, dat de Boschwet 1922 onvoldoende mogelijkheden bood om het verloren gaan van bosbezit door vellingen en dergelijke te voorkomen en dat verschillende omstandigheden, waaronder ook de in en na de eerste wereldoorlog verhoogde belastingen grote gevaren hadden doen ontstaan, zowel voor de aantasting van bosbezit als voor het anderszins ontluisteren van kastelen en buitenplaatsen.

De Boschwet 1922 kende alleen een verplichting tot behoorlijk onderhoud en een vellingsverbod voor bossen van *publiekrechtelijke lichamen en andere rechtspersonen van algemeen nut* (zie art. 7 en art. 11 Boschwet 1922). Dit betekende dat deze bepalingen van de Boschwet 1922 indertijd slechts voor 15% van onze bossen van toepassing waren. Teneinde eveneens het behoud van particulier bosbezit veilig te stellen, zou men de werking van artikel 7 der Boschwet 1922 ook tot dit bosbezit hebben kunnen uitbreiden, maar de wetgever heeft zich in 1922 conform de toen heersende mening m.b.t. het overheidsingrijpen in de particuliere bossen, zoals die ook nog

in 1926 in uitgebrachte preadviezen voor het te Rome gehouden bosbouwcongres naar voren kwam, op het standpunt gesteld, dat de inmenging van de overheid zich tot het strikt noodzakelijke diende te beperken. Hoewel ingevolge artikel 9 van de Boschwet 1922 een VIIIe titel aan de Ontheffingswet was toegevoegd, krachtens welke ontheffing in het belang van de monumentenzorg of van natuurbescherming mogelijk werd en ingevolge artikel 12 van de Boschwet 1922 ter bewaring van natuurschoon gevormd door bossen en andere houtopstanden van publiekrechtelijke lichamen alsmede Verenigingen en Stichtingen van Algemeen nut al of niet voorwaardelijk, geldelijke bijdragen uit 's Rijks kas konden worden verleend werd van deze bevoegdheden vóór 1926 geen gebruik gemaakt. Ook dit gaf aanleiding tot het uiten van bepaalde verlangens.

2 Nota van de Boschraad 1925

In de nota van de Boschraad (dit college van advies werd ingesteld op grond van artikel 1 en 2 van de Boschwet 1922) werd uitgesproken dat, indien ten aanzien van een bezitting als vaststaand kan worden aangenomen, dat instandhouding daarvan in het algemeen belang is, de rechtvaardigheid eist, dat de lasten, die deze instandhouding met zich brengt, niet uitsluitend op de bosbezitter mogen drukken. De Boschraad bepleitte om die reden belastingfaciliteiten voor de eigenaren van landgoederen, mits de eigenaar tegenover de staat de verplichting op zich zou nemen het landgoed in stand te houden en zich in verband daarmee aan zekere bepalingen te onderwerpen. Onder landgoederen werden verstaan geheel of gedeeltelijk met houtgewas begroeide terreinen van enige uitgestrektheid, waarop al dan niet een buitenverblijf voorkomt. Van de eigenaar zou moeten worden verlangd, teneinde voor belastingfaciliteiten in aanmerking te komen, zijn terreinen, althans in hoofdzaak en onder nader te bepalen voorwaarden, voor het publiek open te stellen. De eigenaar zou het landgoed in zijn geheel kunnen verkopen, mits instandhouding verzekerd is en de nieuwe eigenaar zich tot dezelfde verplichtingen zou verbinden. Verkoop van een gedeelte of wijziging in de bestemming van het landgoed zou echter met medewerking van

de Minister kunnen geschieden. Voorts zouden naar de mening van de Boschraad, de bepalingen welke in artikel 7 der Boschwet 1922 voor bossen van publiekrechtelijke lichamen etc. zijn voorgeschreven, ook moeten gelden voor particuliere bossen. De eigenaar zou het bos behoorlijk moeten onderhouden en geen hout vellen zonder voorafgaande kennisgeving. Uit het voorgaande blijkt dat de Boschraad in 1925 voor het verkrijgen van gunstige belastingbepalingen een verdergaande inmenging van de staat t.a.v. particuliere bossen, wanneer de eigenaren zich daartoe *vrijwillig* zouden verbinden, aanvaardde. De volgende fiscale faciliteiten voor bossen onder Staatscontrole, zoals de Boschraad dit noemde, zouden dan moeten gelden:

Inkomsten van opgaand hout dienen, zoals de toenmalige Minister van Financiën op 13 mei 1924 had aangekondigd aan de wet op de Inkomstenbelasting te worden onttrokken. Bij bepaling van de inkomstenbelasting (voorzoover deze nog verschuldigd is nadat de inkomsten van opgaand hout aan de wet op de inkomstenbelasting zullen zijn onttrokken), van de vermogensbelasting en van de successierechten wordt als grondslag van de belastbare opbrengst van het landgoed uitgegaan, met dien verstande, dat de inkomsten geacht worden gelijk te zijn aan de *belastbare opbrengst*, terwijl de waarde geacht wordt het twintigvoudige van de belastbare opbrengst te bedragen.

Van deze belastingen zou slechts 50% dienen te worden geheven. Bovendien zou bij vererving (onverschillig in welke verhouding de erfgenaam tot de erflater staat) slechts de *heft* van het recht dat bij overgang van vader op zoon verschuldigd is, geheven moeten worden. Zowel de grondeigenaar als de Minister zouden bevoegd moeten zijn de overeenkomst te doen eindigen, mits met inachtneming van een opzeggingstermijn van tien jaar. Bij wederzijds goedvinden zou de overeenkomst te allen tijde beëindigd kunnen worden. De Boschraad voegde er aan toe, dat nog bepalingen dienden te worden gemaakt, omtrent gehele of gedeeltelijke vergoeding aan de staat van de genoten voordelen in geval van beëindiging der overeenkomst. Indien er tussen de grondeigenaar en het Staatsbosbeheer verschil van inzicht zou bestaan diende naar de mening van de Boschraad beroep bij de Boschraad open te staan.

3 *Het adres van de ANWB en de Vereniging tot Behoud van Natuurmonumenten in Nederland, aan de Minister van Financiën d.d. 13 maart 1926*

Ook in dit adres werd aandacht geschonken aan het verminderen van het aantal landgoederen en adhesie betuigd aan de suggestie van de Boschraad om fiscale tegemoetkomingen aan landgoedeigenaren toe te kennen. Geconstateerd werd, dat vele landgoedeigenaren soms meer dan 80% van hun totaal inko-

men aan belasting betaalden. Hoewel werd erkend, dat niet alleen de belastingen oorzaak waren van het op grote schaal verdwijnen van landgoederen als de Essenburg, het Loenensche Bosch, de Rollecate, Beukenburg en de Duckenburg, werd toch de belastingdruk als een der voornaamste oorzaken aangewezen. Met name de vermogensbelasting naar de verkoopwaarde, waartegen reeds tien jaar eerder bij de toen aanhangige wijziging van de vermogensbelasting werd geageerd, de verdedigingsbelasting, de personele belasting, de successierechten en de woonforensenbelasting hadden de speciale aandacht van de indieners van dit adres. Een enige jaren daarvoor ondernomen poging om bij de waardebepaling van landgoederen rekening te houden met de bestemming werd op aanraden van de Minister verworpen. Dit werd door de ANWB en de Vereniging tot Behoud van Natuurmonumenten zeer betreurd. Ook het feit, dat de inkomstenbelasting de jaarlijkse waardevermeerdering van de staande houtvoorraad als inkomen aanmerkte werd als onbillijk gebrandmerkt.

De adressanten stelden, dat zij zich ten aanzien van vele punten met de nota van de Boschraad zeer goed konden verenigen. Naar hun mening diende een toekomstige regeling niet tot bosrijke landgoederen beperkt te blijven, maar alle uit een natuurhistorisch oogpunt of om redenen van natuur- en landschapschoon belangrijke terreinen te omvatten. Laanbeplantingen langs openbare wegen behoorden van alle belastingen te worden vrijgesteld. Een bepaling omtrent goedkeuring van een bedrijfsplan zoals de Boschraad voorstelde werd overbodig en minder gewenst geacht, terwijl misbruik van de door de Boschraad bepleite reductie van successierechten door invoering van annuïteiten zou kunnen worden voorkomen. Indien overwegende bezwaren tegen waarde-bepaling op grond van de reeds lang geleden vastgestelde belastbare opbrengst (zie de Wet op de Grondbelasting van 1871) en de meestal verouderde waardering in de kadastrale leggers, zoals door de Boschraad bepleit, zouden bestaan, zou wellicht de werkelijke opbrengst van de laatste jaren als grondslag kunnen worden gehanteerd.

4 *Aankondiging en indiening Natuurschoonwet 1928*

Na de aanbieding van de nota van de Boschraad in 1925 en het adres van de ANWB en de Vereniging tot Behoud van Natuurmonumenten in 1926 kon in de Troonrede van 1926 reeds worden aangekondigd dat indiening van een ontwerp van wet waarin, tot bevordering van behoud van natuurschoon, zekere fiscale verzachtingen zouden worden verbonden aan een vrijwillige beperking van het beschikkingsrecht over bepaalde landelijke eigendommen, op korte termijn tegemoet kon worden gezien. De wet werd op 15 maart 1928 bekrachtigd en trad met terugwerkende kracht per 1 januari 1928 in werking. In de Troon-

rede van 1928 werd eveneens een ontwerp Natuurbescherminswet in uitzicht gesteld, maar wettelijke regeling op dit terrein werd eerst in 1967 voltooid. De Natuurbescherminswet trad op 1 januari 1968 in werking.

(Wordt vervolgd)

Boekbespreking

Jaarverslag 1968 van de dienst van 's-Landsbosbeheer in Suriname

Algemene dienst

Het jaar 1968 was het eerste jaar van het "Bosontwikkelingsplan 1968-1972". Dit plan werd in de tweede helft van 1967 opgesteld en in 1968 in bespreking gebracht bij de Nederlandse vertegenwoordiger inzake het vijfjarenplan. Het ontwikkelingsplan omvat de visie omtrent de toekomstige ontwikkeling van de projecten bosonderzoek, voorlichting, opleiding, bosverjonging en bosontsluiting.

De reeds in 1967 begonnen verbetering in de personeelsformatie zette zich in 1968 voort, maar is nog geenszins - vooral niet op middelbaar niveau - ideaal.

De dienst was op de "10th FAO regional conference for Latin-America" te Kingston (Jamaica) vertegenwoordigd door een lid van de staf.

Bostoezicht

De in 1967 begonnen daling in de houtproductie zette zich in het verslagjaar gelukkig niet voort; ten opzichte van 1967 was er een geringe stijging: van 222.619 m³ naar 229.365 m³ (omgerekend tot onbekapt rondhout). Van deze 229.365 m³ was 213.233 m³ stamhout, 4006 m³ dwarsliggers, 6325 m³ houtskool, de rest - min of meer gelijkelijk verdeeld - kleine houtwaren en brandhout.

De stamhoutproductie omvatte 107.168 blokken van een groot aantal soorten waarvan in volgorde van afnemend aantal: baboen 28%, krapa 25%, kopi 16%, basralocus 8% en wana 5%.

Aan bosbijproducten werd gewonnen 92.000 kg balata en 59.649 kg mangrovehout.

De totale retributieopbrengst (hout, houtskool, balata, mangrove) bedroeg in verslagjaar Sf. 133.807,-. Teleurstellend in dit opzicht is de steeds groter wordende retributieschuld van de houtexploitanten; bedroeg deze eind 1967 ca. Sf. 70.000,-, eind 1968 was deze opgelopen tot ca. Sf. 118.000,-. Het bovengenoemde bedrag van Sf. 133.807,- zou dus zonder toenemende schuld aanmerkelijk meer zijn geweest.

Houtcontrole

In verslagjaar werd in totaal aan hout en houtprodukten geëxporteerd 48.998 m³, 13% minder dan in 1967 (56.500 m³). Deze teruggang klemt des te meer wanneer bedacht wordt dat de export in 1967 ook reeds 15% lager was dan in 1966. Vooral de export van spaanplaten liep terug (sterke concurrentie op de buitenlandse markt).

Het uitgevoerde volume was als volgt verdeeld over de belangrijkste sortimenten:

triplex	28%
rondhout	22%
spaanplaten	21%
vierkant (paalhout)	19%
gezaagd	8%

Van de totale export ging 15.599 m³ naar Nederland (33%), 11.587 m³ naar Guyana (24%) en 5756 m³ naar Puerto Rico (12%).

Van het rondhout - praktisch alles krapa - ging ruim 99% naar Guyana; van het vierkant - praktisch alles basralocus - ging 91% naar Nederland en 8% naar Duitsland; van het gezaagd - hoofdzakelijk basralocus, daarnaast wana - ging 42% naar Nederland en 25% naar Martinique.

De totale uitvoerwaarde bedroeg Sf. 7.501.974,-, een daling ten opzichte van 1967 met ± 6%.

De import van hout betrof baboen: 14.482 m³.

Het binnenlandse werkhoutverbruik (productie + import - export) bedroeg omgerekend tot onbekapt rondhout, ± 132.000 m³ of te wel 56% van de houtomzet (productie + import).

Natuurbescherming

De controlerende werkzaamheden met betrekking tot de geldende jacht- en natuurbeschermingsbepalingen werden helaas danig geremd door geldgebrek.

Mede dank zij steun van buitenaf (Universiteit van Florida, Universiteit van Toronto, World Wild Life Fund, Nederlandse Commissie voor Internationale Natuurbescherming, Universiteit van Utrecht, Wotro) kon een aantal wetenschappelijke onderzoeken in de bestaande of reeds voorgestelde reservaten

toch nog uitgevoerd worden (o.a. over het gedrag van de zeeschildpadden in het Wia-Wia reservaat; over de vegetatie van de Sipaliwini savanne).

Bosontsluiting (wegaanleg)

De werkzaamheden in verslagjaar omvatten:

traceren	20 km
ontbossen	14 km
opruimen	31 km
grondverzet	28 km en
afwerken	39 km

in het gebied tussen de Saramacca- en Suriname-rivier, west van Zanderij.

Hoogtepunt in het ontsluitingswerk was de voltooiing van de houten brug over de Saramaccarivier (officieel geopend d.d. 8 augustus door de Minister President van Suriname). Deze brug is 227 meter lang, 5 meter breed, heeft boven de vaargeul een ijzeren liggeroverspanning van 12 meter en een draagvermogen van 15 ton. Totale kosten, inclusief overhead Sf. 140.000,-.

Bosonderzoek

In verslagjaar werden ca. 1000 nieuwe nummers aan het herbarium toegevoegd, voornamelijk afkomstig uit de Sipaliwinisavanne en de reservaten Brinckheuvel en Wia-Wia.

Oriënterende veldproeven werden begonnen met een aantal Pinussoorten (caribaea met drie variëteiten, insularis, merkusii, occidentalis, strobilus var., chiapensis, tropicalis).

Een begin werd gemaakt met de selectie en veredeling van Pinus caribaea var. hondurensis: ontwikkeling van een enttechniek, selectie van fenotypisch superieure bomen, aanleg van een klonentuin.

Met een tiental loofhoutsoorten werden teeltproeven begonnen onder een aantal wisselende teeltomstandigheden met het doel het optimale teeltmilieu te kennen.

Alle bestaande aanwasproefperken, voor zover niet afgeschreven, werden opgemeten: Pinus caribaea, baboen, soemaroeba, kopi, wiswiskwari, okoumé.

Eind 1968 werd binnen de dienst begonnen met een opleiding tot bosopzichter. De opleiding zal drie jaar duren en verplicht de cursisten (7 stuks) na afloop een contract met 's Lands Bosbeheer aan te gaan.

De afdeling onderzoek onderhield een nauw contact met het Centrum voor Landbouwkundig Onderzoek in Suriname, een dependance van de Landbouwhogeschool te Wageningen.

Bosverjonging

Het vijfjarenplan voor de periode 1968-1970 voorziet in een aanzienlijke uitbreiding van het Pinus- en bakenareaal. Het jaar 1968 stond in dit verband in

het teken van de voorbereidingen.

De uitbreiding van het cultuurareaal was in verslagjaar 533 ha, waarvan 116 ha Pinus caribaea var. hondurensis, 104 ha Pinus caribaea var. caribaea, 261 ha soemaroeba, 35 ha baboen en 17 ha overig loofhout.

Bij de ontbossing ten behoeve van de aanleg van cultuurbos werd gebouwd gemaakt van een "boommes", dat de boom op grondniveau afsnijdt.

Eind 1968 was het totaal areaal aan cultuurbos 3658 ha (eind 1967 + beplant - afgeschreven = 3160 + 533 - 35) als volgt verdeeld:

naaldhoutbos 2225 ha

loofhoutbos 1433 ha

De houtsoortenverdeling binnen de in de vorige alinea genoemde totalen is als volgt:

Pinus caribaea var. hondurensis	2082 ha
Pinus caribaea var. caribaea	104 ha
overig naaldhout	39 ha
baboen	613 ha
soemaroeba	420 ha
overig loofhout + mengcultures	400 ha

Naast uitbreiding van het areaal (533 ha) vergden werkzaamheden aan het reeds bestaande areaal de nodige tijd: kampbouw, inboeten, onderhoud, dunningen, vergiftigen van het bovenscherm, mierenbestrijding, vergroting en verbetering van kwekerijen.

Voor het Pinus dunningshout werd nog geen koper gevonden; dunningsoppervlakte in 1968 210 ha (6 à 7 jaar oude opstanden).

"Mirex" als bestrijdingsmiddel tegen de Atta-mieren bleek een succes.

Voorlichting

Dit hoofdstuk bevat een lijst van publikaties en rapporten welke met betrekking tot de dienst verwante onderwerpen beschikbaar kwamen.

Het jaarverslag is rijk voorzien van tabellen en bijlagen. In een uitgebreide Engelse samenvatting zijn de verrichtingen nogmaals samengevat. Fraaie foto's verlevendigen het geheel.

J. Luitjes